

Araştırma Makalesi

**Türkiye’de Kamu Sosyal Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Fourier
Temelli Ekonometrik Yaklaşımdan Kanıtlar**

*The Relationship Between Public Social Expenditures and Economic Growth in
Türkiye: Evidence from a Fourier-Based Econometric Approach*

Murat ALBAYRAK Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi albayrakm@cu.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-2375-1117	Oğuzhan BOZATLI Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi obozatli@cu.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-5107-7225
--	---

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
05.01.2026	24.02.2026

Öz

Sosyal harcamalar, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik eden temel politika araçlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Özellikle gelişmekte olan birçok ülkede kamu sektörü, beşeri sermayenin oluşumu ve ekonomik kalkınma için hayati önem taşıyan eğitim, sağlık ve sosyal koruma gibi hizmetlerin sağlanmasında öncü bir rol üstlenmektedir. Bu kapsamda gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye’de kamu sosyal harcamaların uzun dönemde ekonomik büyümeye katkı sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi oldukça önemlidir. Bu doğrultuda, bu çalışma Türkiye’de 1980-2024 dönemi için Fourier temelli ekonometrik yöntemlerle (Fourier KPSS, Fourier-Shin ve Fourier-DOLS) sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki etkisini analiz etmektedir. Fourier-Shin yönteminden elde edilen bulgulara göre, kamu sosyal harcamaları ve ekonomik büyüme arasında yapısal kırılmalar altında eşbütünleşme ilişkisi geçerlidir. Fourier-DOLS yöntemiyle hesaplanan uzun dönem katsayılar, kamu sosyal harcamalarının ekonomik büyümeyi pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediğini ima etmektedir. Böylece bir bulgu, içsel büyüme modellerinin öngörülerıyla uyumlu olarak Türkiye’de uzun dönemde kapsayıcı ve istikrarlı bir ekonomik büyüme için kamu tarafından yapılan sosyal harcamaların önemini vurgulamaktadır. Politika yapıcılar uzun dönemde kapsayıcı ve istikrarlı ekonomik büyümeyi temin etmek için sosyal harcamalara daha fazla kaynak tahsis etmeli ve onların niteliğini arttıracak önlemler almalıdırlar.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Harcamalar, Ekonomik Büyüme, Ekonomik Kalkınma, Türkiye, Fourier.

Abstract

Social expenditure stands out as one of the key policy instruments promoting inclusive and sustainable economic growth. In many developing countries, the public sector plays a leading role in providing services such as education, health, and social protection, which are vital to human capital formation and development. In this context, it is crucial to determine whether public social expenditure contributes to long-term economic growth in Türkiye, a developing country. In this context, this study analyzes the influence of social expenditures on economic growth in Türkiye for the period 1980–2024, using Fourier-based econometric methods (Fourier KPSS, Fourier-Shin, and Fourier-DOLS). Findings from the Fourier-Shin method indicate that public social expenditures and economic growth are cointegrated in the presence of structural breaks. Long-term coefficients calculated using the Fourier-DOLS method imply that public social expenditures have a positive and statistically significant effect on economic growth. Such a finding highlights the importance of public social expenditures for inclusive and

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Albayrak, M. & Bozatlı, O., 2026, Türkiye’de Kamu Sosyal Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Fourier Temelli Ekonometrik Yaklaşımdan Kanıtlar, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 61(1), 841-861.

stable long-term economic growth in Türkiye, consistent with the predictions of endogenous growth models. Policymakers should allocate additional resources to social expenditures and take measures to improve their quality to ensure inclusive and stable economic growth over the long term.

Keywords: Social Expenditures, Economic Growth, Economic Development, Türkiye, Fourier.

1. Giriş

Klasik anlamda kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi için tahsis edilen ve kullanılan kaynakları ifade eden kamu harcamaları, bunun ötesinde hükümetlerin piyasa aksaklıklarını veya toplumsal açıdan ideal olmayan denge noktalarını düzeltici bir işleve de sahiptir. Örneğin kamu eğitim harcamaları, genellikle eğitim gibi pozitif dışsallık yaratan alanları dolaylı olarak sübvans etme fonksiyonuna sahiptir. Zira burada hükümetler, piyasanın doğal olarak üreteceği eğitim seviyesinin, toplum için optimal olan seviyeden çok daha düşük olduğu sonucundan hareket etmektedir (Heitzig, 2015, s. 4). Bu doğrultuda spesifik olarak kamu sosyal harcamaları, hükümetlerin sosyoekonomik amaçlara ulaşmak için ellerindeki en güçlü araçlardan biridir. Savaş sonrası refah devletlerinin temel dayanağı olan bu harcamalar, hükümetlerin vatandaşlarının refahını güvence altına almak amacıyla eğitim, sağlık ve sosyal koruma gibi kamu tarafından finanse edilen programlara güvenmesiyle yaygınlaşmıştır (Cooray ve Nam, 2025, s. 52). Zira 1929 ekonomik krizini takiben benimsenen müdahaleci iktisadi yaklaşımın en canlı göstergesi olan sosyal harcamalar, tarihsel olarak 1945'ten 1975'e uzanan dönemin "Altın Çağ" olarak nitelendirilmesinin başat sebebidir (Ersin ve Baş, 2019, s. 194). Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında sosyal harcamaların payı belirgin biçimde artmıştır. 1970'li yıllarda yaşanan küresel ekonomik krizle birlikte sosyal harcamaların sürdürülebilirliği yeniden tartışma konusu olmuş ve bu harcamaların artış hızı savaş sonrası döneme kıyasla yavaşlamıştır (Çetin, 2020, s. 353-354).

21. yüzyılın başlarından itibaren, özellikle gelişmekte olan ülkelerde kamu sosyal harcamalarının rolü, uluslararası toplumun 2000'de Milenyum Kalkınma Hedefleri ve 2015'te Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri gibi küresel kalkınma girişimleri üzerinde uzlaşmasıyla benzeri görülmemiş bir ilgi odağı haline gelmiştir. Kalkınma yardımlarındaki artışın önemli bir kısmı, gelişmekte olan ülkelerde sosyal sektörlerdeki kamu harcamalarını desteklemeye yönlendirilmiştir. Daha yüksek kamu sosyal harcamalarına yönelik bu baskının altında yatan temel beklenti, sosyal sektörlere yapılan kamu harcamalarının kapsayıcı büyümeyi teşvik edeceği ve bunun hem eşitsizliği ve yoksulluğu azaltma hem de uzun vadeli ekonomik büyümeyi destekleme gibi kritik bir çift işleve sahip olacağı yönündedir (Cooray ve Nam, 2025, s. 52). Zira, yapısı itibarıyla sosyal harcamalar, savunmasız grupların korunması, gelir ve fırsat eşitsizliklerinin azaltılması, sosyal ve politik istikrarın desteklenmesi, ekonomik şoklar karşısında talebin istikrara kavuşturulması ve yaşam döngüsü boyunca tüketimin dengelenmesi açısından önemli bir rol oynamaktadır. Bu yönüyle sosyal harcamalar, kapsayıcı ekonomik büyümeyi teşvik eden temel politika araçlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamında üstlenilen taahhütlere ulaşılmasında ve demografik dönüşüm, cinsiyet eşitsizliği, teknolojik değişim ve iklim değişikliği gibi yapısal zorluklarla mücadelede kritik bir işlev üstlenmektedir (Herman, 2024, s. 15; IMF, 2024).

Bu kapsamda bilhassa gelişmekte olan birçok ülkede kamu sektörü, beşeri sermayenin oluşumu ve kalkınma için hayati önem taşıyan eğitim, sağlık ve sosyal koruma gibi hizmetlerin sağlanmasında öncü bir rol üstlenmektedir. Bu hizmetler, bireylerin temel ihtiyaçları ve güvencelerinin yanı sıra, işgücünün niteliğini ve üretkenliğini doğrudan etkileyerek sürdürülebilir ekonomik büyüme için kritik bir zemin oluşturmaktadır. Refah devleti politikaları aracılığıyla sağlanan bu temel güvence ve hizmetler, toplumsal huzuru ve asgari geçim şartlarını güvence altına alarak, istikrarlı ve kapsayıcı ekonomik büyüme hedeflerine ulaşılmasında temel fonksiyona sahiptir (Kaymaz, 2018, s.120). Bu kapsamda gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye'de kamu sosyal harcamaların uzun dönemde ekonomik büyümeye katkı sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi oldukça önemlidir. Bu doğrultuda çalışma Türkiye'de 1980-2024 dönemi için Fourier temelli ekonometrik yöntemlerle sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki etkisini araştırmaktadır.

Çalışmanın izleyen bölümünde teorik altyapı ve sosyal harcama göstergeleri ortaya koyulmaktadır. Ardından konu ile ilgili literatürdeki ampirik çalışma bulguları değerlendirilmektedir. Dördüncü bölümde model ve metodoloji tanıtılmaktadır. Beşinci bölümde ampirik sonuçlar sunulmaktadır. Son bölümde ise sonuç ve politika önerilerine yer verilmektedir.

2. Teorik Çerçeve

Çalışmanın bu bölümünde sosyal harcamalarla ekonomik büyüme arasındaki ilişki teorik açıdan ele alınmakta ve konu ile ilgili bazı göstergeler sunulmaktadır.

2.1. Sosyal Harcamalar ve Ekonomik Büyüme İlişkisi

Sosyal harcamalar, devletin düşük gelirli hanelere, işsizlere, engellilere, gençlere, hastalara ve yaşlılara yönelik olarak sağladığı nakdi transferleri, doğrudan aynı mal ve hizmet sunumu ile sosyal politika amaçlı sağlanan vergisel avantajları kapsamaktadır (Aydın, 2019, s. 93). Bu harcamalar başlangıçta ekonomik kriz dönemlerinde bir gelir dağılımını düzeltme aracı olarak ortaya çıkmış olsa da uzun dönemde yeniden dağıtım işlevi daha belirleyici hâle gelmiştir. Bu nedenle, ekonomik büyüme ile sosyal harcamalar arasındaki bağlantıya ilişkin tartışmalar 19. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Söz konusu tartışmalar günümüze kadar sürmüş ve halen bir uzlaşmaya varılamamıştır. Sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki etkileri ve etkileşimin yönü konusunda literatürde farklı ve çoğu zaman birbirine karşıt görüşler varlığını devam ettirmektedir (Michel, 2018, s. 7).

Sosyal politikaların hükümetlerin temel işlevlerinden biri hâline gelmesiyle birlikte, sosyal harcamaların ekonomik faaliyet üzerindeki etkilerine ilişkin tartışmalar da önem kazanmıştır. Bu bağlamda, neoliberal yaklaşım sosyal harcamaların ekonomik büyüme performansını zayıflatacağını ileri sürerken sosyal harcamaların ekonomik aktiviteyi destekleyici etkileri ise içsel büyüme teorileri çerçevesinde açıklanmaktadır (Çetin, 2020, s. 354).

Ekonomik büyüme gerek iktisatçılar gerekse politika yapıcılar nezdinde, ulusal refahın ve kalkınma düzeyinin temel göstergesi olarak kabul görmektedir. Bu evrensel kabul, kişi başına düşen geliri artırmayı, tüm kamu politikalarının merkezî hedefi haline getirmektedir. İçsel büyüme teorilerinin ortaya çıkışına kadar, büyüme literatürüne, geleneksel neoklasik yaklaşım hakimiyetini sürdürmüştür. Bu yaklaşım, hükümetin makroekonomik politikalarının ekonomik büyüme üzerinde uzun vadede etkisiz olduğunu savunmaktadır. Bu çerçevede teknolojik ilerleme ve ekonominin büyüme oranı dışsal olarak ele alınmaktadır. Söz konusu modellerde kamu harcamalarının rolü sınırlı kabul edilmekte, kamu harcamalarındaki değişimlerin uzun dönem ekonomik büyüme oranı üzerinde belirleyici bir etki yaratmadığı varsayılmaktadır. Ancak, bu görüşün aksine, içsel büyüme modelleri köklü bir değişim getirmektedir. Bu modeller, ülkelerin büyüme süreçlerini analiz ederken, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve hatta savunma gibi alanlardaki hükümet harcamalarını kritik bir faktör olarak hesaba katmaktadır. Bir diğer ifadeyle, ekonomik büyümenin dışsal teknoloji varsayımına değil, içsel mekanizmalara dayandığını ileri sürülmektedir. Ekonomik büyümenin içsel olarak belirlenmesi, hükümetin aktif makroekonomik politikalar uygulayarak büyüme oranını doğrudan etkileyebileceği anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle, hükümet, vergilendirme, harcama ve bütçe dengesi gibi araçları kullanarak uzun vadeli büyümeyi kalıcı olarak değiştirebilme gücüne sahiptir. İçsel büyüme modelleri özellikle beşeri sermayenin rolüne odaklanarak ve onu ekonomik büyümenin temel itici gücü olarak görmektedir. Buna göre, kamu harcamalarının özellikle beşeri sermaye stokuna yapılan yatırımlara yönlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Örneğin, eğitim harcamaları, bireylerin üretkenliğini ve ülkenin rekabet gücünü artırarak doğrudan bir yatırım niteliği taşımaktadır. Sağlık harcamaları, kısa dönemde işgücü verimliliğini koruyarak uzun dönemde ise gelecekteki işgücünü güçlendirerek iktisadi büyümeye katkı sağlamaktadır. Ancak, sosyal koruma harcamalarının etkisi ise iki yönlüdür: bir yandan bu programlar çalışanları güvence altına alarak motivasyonu ve üretkenliği artırabilirken, diğer yandan bazı faydalar işgücü arzını azaltarak ekonomik büyümeyi potansiyel olarak sekteye uğratabilmektedir (Alper ve Demiral, 2016, s. 44-45; Arısoy, Ünlükaplan ve Ergen, 2010, s. 399).

Neoklasik ekonomi teorisi, devletin özellikle sosyal koruma gibi yeniden dağıtıcı harcamalar yoluyla ekonomiye müdahalesinin, iktisadi olarak bozucu vergilendirme tercihleri nedeniyle çalışma ve tasarruf teşviklerini zayıflatıldığını; bunun da özel tasarruf ve yatırımların dışlanmasına yol açarak ulusal yatırım düzeyini ve dolayısıyla ekonomik büyümeyi baskıladığını savunmaktadır (Cooray ve Nam, 2025, s. 54; Ahuja ve Pandit, 2022, s. 77; Çetin, 2020, s. 352). Yine benzer şekilde sosyal harcamalardaki bazı artışlar, özellikle erken emeklilik teşvikleri veya maluliyet yardımları gibi çarpıtıcı politika eylemleriyle ilişkilendirilebilir ve bu tür politikalar, işgücüne katılım oranını düşürerek hem kısa hem de orta vadede çıktı üzerinde olumsuz etkilere yol açabilir (Furceri ve Zdzienicka, 2012, s. 130). Sosyal yardım sistemlerinin bireyleri ikame etkisine yönlendirmesi durumunda, ekonomideki arz edilen emek miktarı

azalmaktadır. Bu da çıktı seviyesinin, bazı durumlarda sermaye yatırımı seviyesinin ve dolayısıyla ekonomik büyümenin düşmesine yol açmaktadır. Ayrıca, sosyal düzenlemelerin bireyleri özel tasarruftan caydırması halinde, kamu tasarrufu aynı oranda artmadığı sürece, yeniden yatırım için kullanılabilir toplam sermayede bir azalma meydana gelebilmektedir. Son olarak, sosyal korumayı finanse etmek için uygulanan vergiler, inovasyonun getirisini düşürerek uzun vadeli ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Arjona, Ladaique ve Pearson, 2002, s. 9-10).

İçsel büyüme teorileri ise kamu sosyal harcamalarının daha yüksek ekonomik büyümeye yol açabileceğini öne sürmektedir. Sosyal harcamalardaki bir artış, doğrudan kamu tüketimini artırarak toplam talebi yükseltmektedir. Özellikle bir dizi sosyal politika demeti düşük gelirli bireyleri ve kredi erişimi kısıtlı hane halklarını hedef aldığında, sosyal harcamalardaki bir artışın bu grupların harcama eğiliminin yüksek olması sayesinde özel tüketimi pozitif yönde etkilemesi muhtemeldir. Bununla birlikte, eğitim ve sağlık hizmetlerine yapılan harcamalar aracılığıyla beşeri sermaye birikimi üzerindeki olumlu etkilerde söz konusudur. Zira sağlıklı ve eğitilmiş bir işçi daha üretken ve yenilikleri daha hızlı benimseyebilecek niteliktedir. Sağlık alanındaki sosyal harcamalar, beşeri sermayeyi artırmanın yanı sıra, sağlık sektöründeki özel ve kamu yatırımlarının birbirini tamamladığı ölçüde tıbbi sermaye malları sağlayarak fiziki yatırımları da teşvik edebilmektedir. Benzer şekilde, yüksek beşeri sermaye stoğuna sahip ulusların, yenilik yapma ve yeni teknolojileri benimseme kapasitesinin daha yüksek olması beklenmektedir. Bununla beraber, politik ekonomi perspektifinden bakıldığında, yeniden dağıtıcı harcama politikalarının sosyal barışı ve uyumu teşvik ederek, daha adil gelir dağılımı ve sosyopolitik istikrar yaratarak ekonomik büyümeye katkıda bulunabileceği vurgulanmaktadır. Örneğin sağlanan istikrar ortamı sayesinde yatırım seviyesi artmakta ve refah programlarını destekleyen politikalar aracılığıyla dağıtım çatışması minimize edilerek ekonomik büyüme odaklı politikaların benimsenmesi için geniş bir siyasi uzlaşma zemini oluşturulmaktadır (Cooray ve Nam, 2025, s. 54; Ahuja ve Pandit, 2022, s. 77; Furceri ve Zdzienicka, 2012, s. 130).

Kaliteli temel eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimin yaygınlaştırılması, doğrudan beşeri sermaye stokunu kalıcı olarak arttırmaktadır. Bu durum, bireysel düzeyde üretkenliği ve verimliliği yükselterek ulusal çıktıya doğrudan katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda, eğitim ve sağlık sektörlerinden eşitsizliğin azaltılmasıyla sağlanan fırsat eşitliği, potansiyel işgücünün tam olarak kullanılmasına imkân tanıyarak kapsayıcı ve sürdürülebilir büyümeyi desteklerken, gelir eşitsizliğini azaltmaktadır. Bu nedenle, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinde de vurgulandığı gibi, çoğu ülke kaliteli temel eğitim ve sağlık hizmetlerine evrensel erişim sağlamayı ulusal kalkınma stratejilerinin merkezine yerleştirmektedir (IMF, 2019, s. 13). Zira kalkınmacı iktisadi yaklaşım, sosyal harcamalardaki bir artışın yüksek kaliteli bir beşeri sermaye tabanı oluşturduğunu ve sosyal çatışmayı azalttığını, bunun da ülkenin sosyal uyum düzeyini artırdığını ve işgücünün kökten değişen endüstriyel yapılara ve teknolojiye uyum sağlamasına yardımcı olduğunu vurgulamaktadır. Bu da ülkenin ekonomik büyümesine katkıda bulunmaktadır (Ahuja ve Pandit, 2022, s. 84).

Son olarak, sosyal korumaya yatırım olarak odaklanmak, özellikle "istihdam odaklı sosyal politikalara" öncelik verilmesini ve aktif ile pasif sosyal harcamalar arasındaki dengenin aktif harcamalar lehine çevrilmesini gerektirmektedir. Aktif politikalar, bu harcamalardan yararlananların istihdamını artırmak amacıyla uygulanırken pasif politikalar ise nakit transferleri veya hizmetler şeklinde, toplumdaki bir gruptan diğerine yapılan saf tüketim transferleridir. Aktif önlemlerin ekonomideki emek arzını başarıyla artırması durumunda, bu durum doğrudan büyümeyi teşvik edecektir. Bu bağlamda, sosyal harcamaların toplam bileşimi içinde aktif harcama ne kadar fazla olursa, büyüme üzerindeki net etkiler o kadar olumlu olacaktır. Bu yaklaşım, genel olarak vergilerin ekonomik büyüme için olumsuz olduğuna dair ampirik kanıtlar olsa dahi, belirli kamu harcaması kategorilerinin ekonomik büyüme açısından olumlu etkileri yaratabileceği görüşünü desteklemektedir (Arjona vd., 2002, s. 11). Özetle aktif sosyal yardımlar istihdamı teşvik ederek ekonomik büyümeye katkı sağlarken pasif nitelikli yardımlar, bireylerin çalışma ve tasarruf kararlarını zayıflatarak olumsuz etki yaratabilmektedir (Çetin, 2020, s. 352). Bununla birlikte Anüite¹ piyasalarının eksik olduğu ve bireylerin borçlanma kısıtlamalarıyla karşı karşıya kaldığı bir ekonomik ortamda, sosyal güvenlik önemli bir refah artırıcı işleve sahiptir. Zira hastalık ve işsizlik gibi özel sektörün yönetmekte zorlandığı risklere karşı sigorta sağlamaktadır. Bu sigorta işlevi, bireylerin

¹ Yıllık olarak eşit aralıklarla yapılan ödemelerdir.

başarısızlığının bir ölçüde güvence altına alınması sayesinde ekonomik davranışlarında daha fazla risk almasını teşvik etmektedir. Risk ve beklenen getiri arasında pozitif bir ilişki olduğu varsayımıyla, sosyal korumanın sağladığı bu güvence, daha yüksek getirili girişimleri mümkün kılarak ekonomik büyümeyi dolaylı olarak teşvik edebilmektedir (Arjona vd., 2002, s. 10).

Özetle, sosyal koruma programları, makroekonomik istikrarı ve büyümeyi destekleyen yapısal reformları kolaylaştırmada etkili bir mekanizma görevi üstlenmektedir. Bu programlar, özellikle ekonomik reformların uygulandığı dönemlerde, kırılgan grupları bu tür reformların yol açabileceği olumsuz kısa vadeli şoklardan korumaktadır. Bu koruyucu işlev, reformların toplumsal maliyetini yumuşatarak kamuoyu desteğinin ve sosyal kabulün oluşmasına yardımcı olmakta ve böylece reformların sürdürülebilirliğini sağlayarak nihayetinde uzun vadeli ekonomik büyümeyi desteklemektedir (IMF, 2019, s. 13). Bu teorik temellerden hareketle Tablo 1’de sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki pozitif ve negatif etkileri özetlenmiştir.

Tablo 1: Sosyal Harcamaların Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi

Pozitif Etkiler	Negatif Etkiler
Eğitim ve sağlık harcamaları yoluyla beşeri sermaye stokunun artırılması, bireysel üretkenlik ve verimliliği yükselterek ekonomik büyümeyi desteklemektedir.	Sosyal güvenlik gibi yeniden dağıtıcı harcamalar ve iktisadi olarak bozucu vergilendirme çalışma ve tasarruf teşviklerini zayıflatmaktadır.
Yüksek beşeri sermaye kapasitesi inovasyon faaliyetlerini ve teknolojinin benimsesini arttırmaktadır.	Çarpıtıcı sosyal politikalar (erken emeklilik, maluliyet yardımları vb.) işgücüne katılımı azaltmakta ve çıktı üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır.
Sosyal harcamalar toplam talebi artırarak, özellikle marjinal tüketim eğilimi yüksek olan düşük gelirli grupların özel tüketim harcamalarını teşvik etmektedir.	Sosyal düzenlemelerin özel tasarrufları azaltması hâlinde, kamu tasarrufu artmadıkça toplam sermaye birikimi düşmektedir.
Yeniden dağıtıcı harcamalar sosyal barışı, gelir eşitliğini ve sosyopolitik istikrarı güçlendirmekte ve yatırımları teşvik etmektedir.	Sosyal korumanın finansmanı için uygulanan vergiler inovasyonun getirisini düşürmekte ve uzun vadeli ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemektedir.
Aktif sosyal politikalar istihdamı artırarak emek arzı kanalıyla doğrudan ekonomik büyümeyi teşvik etmektedir.	Yeniden dağıtıcı harcamalar özel yatırımları dışlayarak ulusal yatırım düzeyini baskılamaktadır.
Sosyal koruma sigorta işlevi sayesinde bireylerin daha fazla risk almasını teşvik etmekte ve bireyleri yüksek getirili girişimlere yönlendirmektedir.	
Sosyal koruma programları, yapısal reformların toplumsal maliyetini azaltarak reformların sürdürülebilirliğini ve uzun vadeli ekonomik büyümenin desteklemesini sağlamaktadır.	

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

2.2. Sosyal Harcama Göstergeleri

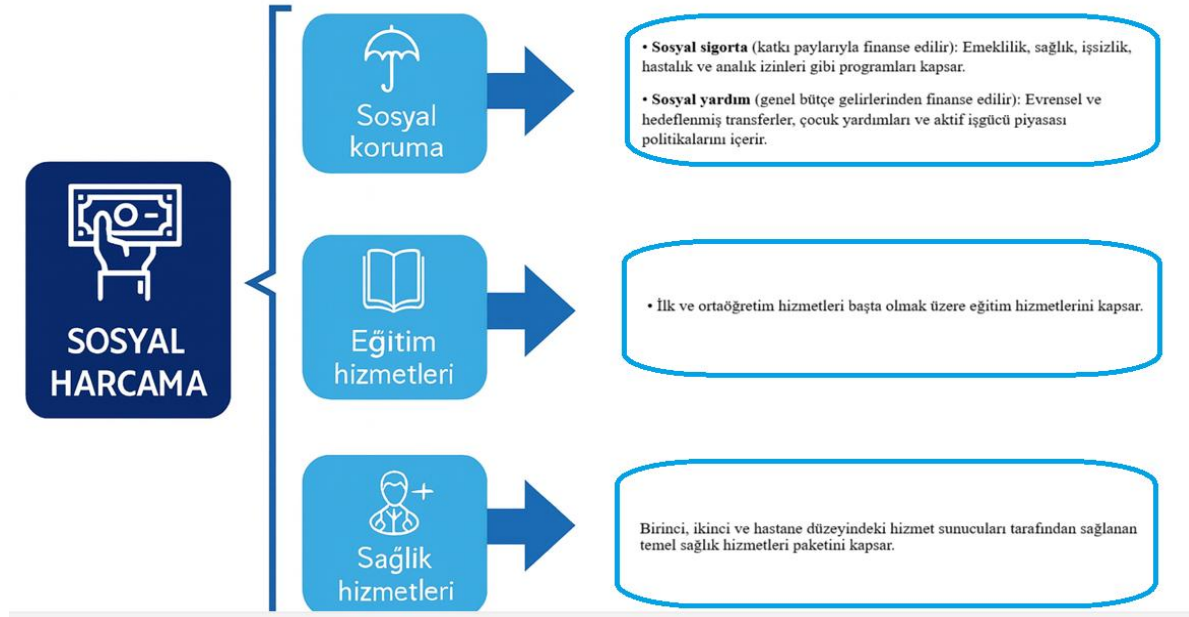
Uluslararası düzeyde sosyal harcamaların karşılaştırılmasına başlarken atılması gereken ilk ve en önemli adım, 'sosyal' niteliğe sahip olan programlar ile diğer kamu harcamalarını kesin bir şekilde ayırt etmek ve kapsamlarını belirlemektir. OECD, sosyal harcamaları şu şekilde tanımlar: “*Kamu ve özel kurumlar tarafından hane halklarına ve bireylere sağlanan faydalar ve mali katkılar, refahlarını olumsuz etkileyen koşullar sırasında destek sağlamak amacıyla yapılır; ancak bu fayda ve mali katkılarının sağlanması, belirli bir mal veya hizmet için doğrudan bir ödeme veya bireysel bir sözleşme veya transfer teşkil etmemelidir.*” Bu doğrultuda OECD Sosyal Harcama Veri Tabanı (SOCX), sosyal amaçlı yardımları dokuz politika alanında gruplamaktadır ve bu gruplandırma Tablo 2’de sunulmaktadır (Adema ve Ladaque, 2009, s. 8-10; Adema ve Fron, 2019, s. 8).

Tablo 2: OECD Sosyal Harcama Veri Tabanı (SOCX)’e Göre Sosyal Amaçlı Yardımlar

Kategori	Nakit Yardımlar (Cash Benefits)	Ayni Yardımlar (Benefits in Kind)
1. YAŞLILIK	Emekli maaşı, erken emeklilik maaşı, diğer nakdi yardımlar.	Yatılı bakım / evde destek hizmetleri, diğer ayni yardımlar.
2. GERİDE KALANLAR	Ölüm aylığı (emekli maaşı), diğer nakdi yardımlar.	Cenaze masrafları, diğer ayni yardımlar.
3. İŞ GÖREMEZLİK	Engelli emekli maaşları, meslek hastalığı/iş kazası maaşları ve hastalık izin ödenekleri, diğer nakdi yardımlar.	Yatılı bakım / evde destek hizmetleri, rehabilitasyon hizmetleri, diğer ayni yardımlar.
4. SAĞLIK	—	Sağlık kapsamındaki tüm ayni yardımlar.
5. AİLE	Aile ödenekleri, doğum ve ebeveyn izni yardımları, diğer nakdi yardımlar.	Erken çocukluk eğitimi ve bakımı, evde yardım / konaklama, diğer ayni yardımlar.
6. AKTİF İŞGÜCÜ PİYASASI	Kamu istihdam hizmetleri, eğitim, istihdam teşvikleri, korumalı istihdam, iş yaratma ve girişimcilik destekleri.	—
7. İŞSİZLİK	İşsizlik ödeneği / kıdem tazminatı, işgücü piyasası nedenli erken emeklilik.	İşsizliğe yönelik ayni yardımlar.
8. KONUT	—	Konut yardımı ve diğer ayni yardımlar.
9. DİĞER SOSYAL ALANLAR	Gelir desteği (geçim yardımı), diğer nakdi yardımlar.	Sosyal yardım hizmetleri, diğer ayni yardımlar.

Kaynak: Adema ve Fron, 2019, s.16

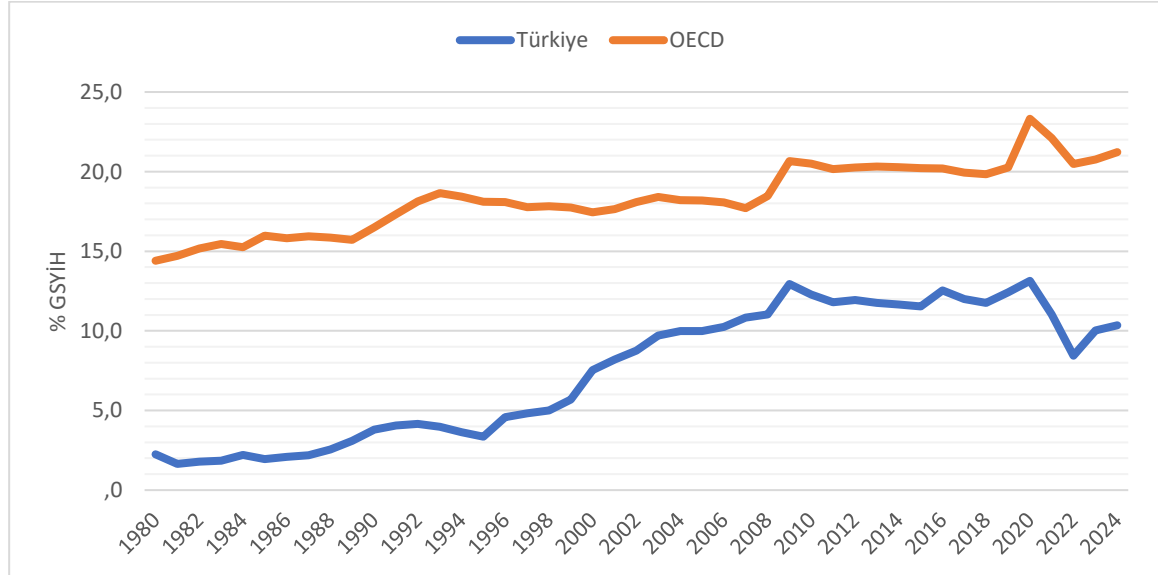
Bir başka açıdan bakıldığında IMF, sosyal harcamaları dar anlamda sosyal koruma ile sınırlı görmeyerek bunu eğitim ve sağlık harcamalarını da içerecek şekilde geniş tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, söz konusu harcama bileşenlerinin kapsayıcı büyümeyi teşvik etmedeki kritik rolünü, IMF’nin bu alandaki artan politika ilgisini ve bu üç bileşenin birbirini tamamlayıcı niteliğini yansıtmaktadır. Sosyal koruma, haneleri gelir ve refah şoklarına karşı korumayı amaçlayan sosyal sigorta programları ile yoksulluğu azaltmayı hedefleyen sosyal yardım programlarını kapsamaktadır. Temel eğitim ve sağlık harcamalarının içeriği ise ülkeye özgü olup gelişmişlik düzeyi ve mevcut erişim koşullarına göre farklılaşmaktadır. Bu çerçevede, düşük gelirli gelişmekte olan ülkelerde temel eğitim ilköğretim ve ortaöğretimi, temel sağlık ise asgari sağlık hizmetleri paketini ifade ederken gelişmiş ekonomilerde daha ileri eğitim düzeyleri ve daha kapsamlı sağlık hizmetleri bu tanımın kapsamına girebilmektedir (IMF, 2019, s. 8). Şekil 1, IMF’in bu tanımlamasını yansıtmaktadır.

Şekil 1: IMF'in sosyal harcama tanımı

Kaynak: IMF 2019, s. 8

Son dönemde yaşanan gıda ve ekonomik krizler, sosyal harcamaları politika analizlerinin merkezine taşımıştır. Gıda, enerji ve finans piyasalarında ortaya çıkan birbirine bağlı şoklar, birçok ülkenin uluslararası kalkınma hedeflerine yönelik ilerlemesini yavaşlatmıştır. Bu sarsıntılar, ekonomik büyümeyi zedelemekten krizin toplumsal maliyetlerini azaltmak amacıyla sağlık ve eğitim hizmetlerinin genişletilmesi ve sosyal koruma önlemlerinin güçlendirilmesi için güçlü bir gerekçe sunmaktadır (Ahuja ve Pandit, 2022 s. 90). Bu doğrultuda Şekil 2, 1980 sonrası dönem için sosyal harcamaların gelişimini (%GSYİH) Türkiye'de ve OECD ülkeleri ortalaması olarak yansıtmaktadır.

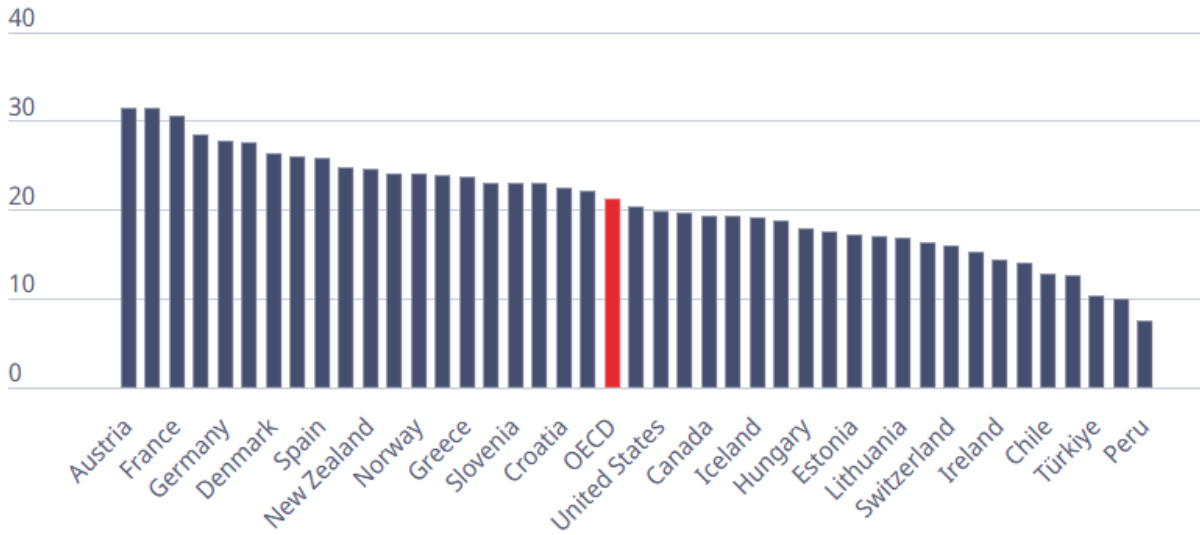

Şekil 2: Türkiye ve OECD ortalaması olarak sosyal harcamalar (%GSYİH)

Kaynak: OECD (2025a).

Gözlemlenen dönem boyunca hem Türkiye'nin hem de OECD'nin değerlerinde genel bir artış eğilimi görülmekle birlikte, OECD ortalaması her zaman Türkiye'nin oldukça üzerinde seyretmiştir. 1980- 2000 döneminde Türkiye %5 bandının altında oldukça düşük bir seviyeden başlamış, 2000 yılına kadar yavaş

ama kademeli bir artış sergilemiştir. 2000 yılından itibaren Türkiye'nin payında belirgin bir ivmelenme görülmektedir. Türkiye'de 2000'li yılların başından itibaren sosyal harcamaların GSYİH içindeki payındaki hızlı artış, sosyal güvenlik reformları, sağlık harcamalarının genişlemesi ve kapsayıcılığın artması ile uyumluluk göstermektedir. 2020'de zirve yapan oran (%13.1), 2022'ye gelindiğinde çok keskin bir düşüş yaşamıştır. Bu durum pandeminin ekonomik etkileri, yüksek enflasyonun GSYİH rakamlarını nominal olarak büyütmesi veya o dönemdeki mali teşviklerle daha çok ayrılan kaynaklarla açıklanabilir. OECD ortalaması ise 1980'de %15 civarındayken, 2020'de %23 bandını aşmıştır. Tıpkı Türkiye gibi, OECD ortalaması da 2020 sonrasında (pandemi ve küresel kriz etkisiyle) önemli bir düşüş yaşamış, ancak 2023'ten itibaren tekrar toparlanma eğilimine girmiştir. Türkiye'nin bu alandaki payı 44 yıl içinde yaklaşık 5 kat artmış olsa da gelişmiş ekonomilerin oluşturduğu OECD ortalamasının hala yaklaşık 2 kat gerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Genel olarak bakıldığında ise bu göstergede Türkiye ile OECD arasındaki makasın yıllar içinde oransal olarak daha fazla daraldığı görülmektedir. 1980'de OECD Türkiye'nin yaklaşık 7 katı seviyesindeyken, 2020'de bu fark 2 katının altına inmiştir. Sosyal harcamalara GSYİH'den pay ayırma açısından OECD ülkeleri %15 ile %23 bandı arasında daha dar bir aralıkta hareket ederken, Türkiye %2 seviyesinden %13 seviyesine çıkarak çok daha geniş bir aralıkta hareket etmiştir. Özetleyecek olursak, Türkiye'nin sosyal harcamalar bakımından hala OECD ortalamasının belirgin biçimde altında olduğunu, ancak uzun vadede refah devleti kapasitesini genişletme yönünde bir eğilim sergilediği anlaşılmaktadır. Şekil 3, 2024 yılında OECD ülkelerinde sosyal harcamaların (% GSYİH) dağılımını göstermektedir.

Şekil 3: 2024 itibarıyla OECD ülkelerinde sosyal harcamalar (%GSYİH)

Kaynak: OECD (2025b)

2024 yılı itibarıyla sosyal harcamaların GSYİH içindeki payının ülkeler arasında belirgin biçimde farklılaştığını göstermektedir. Avusturya, Finlandiya ve Fransa gibi ülkelerde oranların %30 bandında seyretmesi, kapsamlı ve kurumsallaşmış refah devleti yapılarının bir yansımasıdır. OECD ortalaması yaklaşık %20 düzeyinde olup, birçok Avrupa ülkesinin bu değere yakınsadığı görülmektedir. Buna karşılık Türkiye, yaklaşık %10'luk oranıyla OECD ortalamasının belirgin biçimde altında yer almakta ve alt sıralarda konumlanmaktadır. Bu durum, Türkiye'de sosyal harcamaların kapsam ve ölçek bakımından görece sınırlı olduğunu göstermektedir. Gelişmiş ekonomilerde (Fransa, Almanya vb.) sosyal koruma sistemleri GSYİH'nin yaklaşık 1/3'ünü oluştururken, Türkiye'de bu oran henüz 1/10 seviyesindedir. Dolayısıyla bulgular, Türkiye'nin sosyal harcamalar açısından OECD ülkelerine kıyasla düşük harcama grubunda yer aldığını ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin sosyal harcama oranının OECD ortalamasının gerisinde kalması, harcamaların fonksiyonel dağılımındaki yapısal dengesizlikten kaynaklanmaktadır. Türkiye'de sosyal koruma harcamalarının yaklaşık %60'ı emeklilik ve yaşlılık kalemlerinde yoğunlaşırken (OECD ortalaması %40), aile, işsizlik, konut ve engelli yardımları gibi 'diğer' sosyal koruma alanlarına ayrılan pay GSYİH'nin yalnızca %1,4'ü

seviyesindedir (OECD ortalaması %5,6). Bu durum, Türkiye'nin henüz demografik fırsat penceresinin başında olması ve yaşlılık bağımlılık oranının düşük seyretmesiyle açıklanabilir. Ancak nüfusun yaşlanma eğilimiyle birlikte, emeklilik harcamalarının bütçe üzerindeki baskısının artacağı ve mevcut düşük oranın (%10-11 bandı) gelecekte sürdürülebilir bir sosyal koruma kalkını oluşturmada yetersiz kalabileceği değerlendirilmektedir (OECD, 2025c: 38).

3. Literatür İncelemesi

Literatürde kamu sosyal harcamalarının yoksulluğun azaltılması ve ekonomik büyüme vasıtasıyla sosyal refahın artırılması açısından önemli bir rol oynadığı konusunda geniş bir uzlaşa bulunmaktadır. Bununla birlikte, kamu sosyal harcamalarının ekonomik performans üzerindeki etkisi; finansman biçimi, harcama kompozisyonu, kurumsal yapı ve ülkelere özgü sosyoekonomik koşullara bağlı olarak farklılaşabilmektedir. Sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki etkisi teorik olarak farklı ilişkilere işaret etse de bu durum ampirik araştırmalar için de geçerlidir. Bu doğrultuda öncelikle sosyal harcamalar ve ekonomik büyüme bağlantısını farklı örneklemeler için araştıran çalışmalar ele alınarak değerlendirilmektedir. Ardından konu ile ilgili olarak Türkiye özelinde yürütülmüş çalışmalar incelenmektedir.

Sosyal harcamalar ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalar çoğunlukla OECD ülkelerine odaklanmışlardır. Arjona vd. (2002), 1970-1998 dönemine ait 21 OECD ülkesi verilerini kullanarak GMM yöntemiyle sosyal koruma harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çalışmanın temel bulgusu, genel kamu sosyal harcamalarının, ekonomik büyümeyi negatif etkileyen bir eğilim gösterdiği'dir. Diğer bulgular ise şöyledir: pasif sosyal harcamaların, finansman mekanizmaları nedeniyle büyümeyi azaltıcı bir eğilim sergilemesi söz konusuyken aktif sosyal harcamalar ise ekonomik büyümeyi artırıcı bir potansiyel taşımaktadır. Sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki etkisini 1980-2005 yıllarını kapsayan dönemde OECD ülkeleri için inceleyen Furceri ve Zdzienicka (2012), sosyal harcamaların pozitif etkisini vurgulamaktadırlar. Alper ve Demiral (2016), 2002-2013 dönemi için 18 OECD ülkesinde eğitim, sağlık ve sosyal harcamaların, ekonomik büyüme performansları üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Genelleştirilmiş en küçük kareler (FGLS) tahmin edicilerini kullanan çalışma, sosyal harcamaların ekonomik büyümeye önemli ölçüde katkıda bulunduğunu tespit etmişlerdir. Connolly ve Li (2016), 34 OECD ülkesinde sosyal harcamalar ve ekonomik büyüme ilişkisini ele almışlardır. Dinamik panel veri analizini kullanan yazarlar, sosyal harcamaların ekonomik büyümeyi negatif etkilediğini öne sürmektedirler. Sosyal koruma harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisini OECD ülkeleri özelinde ve 1998-2012 döneminde panel veri teknikleriyle sıyanan Kolçak ve Kalabak (2017), sosyal koruma harcamalarının ekonomik büyümeyi negatif etkilediğini vurgulamaktadırlar. Son olarak, Sağdıç ve Yıldız (2025), 2000-2021 yıllarını kapsayan dönem için 36 OECD ülkesinde kamu sosyal harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkisini panel veri teknikleriyle analiz etmişlerdir. Analiz bulgularına göre, kamu sosyal harcamaları ekonomik büyümeyi negatif etkilemektedir.

OECD üzerine yürütülen çalışmaların dışında araştırmacıların gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ayırımına giderek sosyal harcamaların etkisini incelemişlerdir. Alam, Sultana ve Butt (2010), Asya ülkelerinde sosyal harcamalar ve ekonomik büyüme arasındaki uzun dönemli ilişkiyi panel veri yöntemiyle incelemişlerdir. Elde edilen bulgulara göre, ele alınan ülkeler için değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişki mevcuttur ve sosyal harcamaların ekonomik büyümeyi artırdığı sonucuna varılmıştır. Nijerya için 1961-2013 dönemi kapsamında sosyal ve toplumsal hizmetlere yönelik harcamalarla ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi Granger nedensellik yöntemiyle inceleyen Ihugba ve Njoku (2017), sosyal harcamalar ve bileşenlerinin ekonomik büyümenin nedeni olmadığını öne sürmektedirler. Ersin ve Baş (2019), Güney Avrupa refah modeli kapsamındaki ülkelerde sosyal harcamalar ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi analiz etmişlerdir. 1980-2016 dönemini kapsayan analizde panel nedensellik yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, sosyal harcamalar ekonomik büyümenin nedeni değildir. Aydın (2019), 1980-2018 dönemi için G7 ülkelerini kapsayan çalışmasında sosyal harcamalar ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi panel veri teknikleriyle analiz etmiştir. Analiz sonuçları, sosyal harcamaların ekonomik büyümeyi pozitif etkilediği yönündedir. Çetin (2020), 27 gelişmekte olan ülkede sosyal harcamalar ve ekonomik büyüme arasındaki bağlantıyı dinamik panel veri analiziyle incelemiştir. Çalışmanın bulgularına göre, ilgili örnekleme sosyal harcamalar ekonomik büyümeyi pozitif etkilemektedir. Ahuja ve Pandit (2022), 1990-2013 dönemi için gelişmekte olan

ülkelerde sosyal harcamalar ve ekonomik büyüme bağlantısını üç aşamalı en küçük kareler (3SLS) yöntemiyle araştırmışlardır. Ampirik bulgular, sosyal harcamalarının ekonomik büyümeyi pozitif etkilediğini ima etmektedir. Ullah, Rahman, Guo ve Zeb (2024), 1990-2017 dönemi için gelişmekte olan ülkelerde sosyal koruma harcamaları ve ekonomik büyüme arasındaki bağlantıyı panel veri teknikleriyle analiz etmişlerdir. Elde edilen bulgular, sosyal koruma harcamalarının ekonomik büyümeyi negatif etkilediğini ortaya koymaktadır.

Bazı araştırmacılar ise ülkeleri gelir düzeyini göre sınıflandırarak sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini karşılaştırmalı bir şekilde analiz etmişlerdir. Im, Cho ve Porumbescu, (2011), 1990-2017 döneminde gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde sosyal harcamalar ve ekonomik büyüme ilişkisini panel veri teknikleriyle ele almışlardır. Yazarlar, sosyal harcamaların gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyümeyi pozitif etkilediğini ancak gelişmiş ülkelerde ise bu etkinin negatif olduğunu öne sürmektedirler. Cooray ve Nam (2025), kamu sosyal harcamaları ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi 2008-2019 dönemini kapsayan 132 gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede panel veri teknikleriyle incelemişlerdir. Yazarlara göre, kamu sosyal harcamalarının ekonomik büyüme üzerinde pozitif bir etkisi söz konusudur.

Türkiye özelinde kamu sosyal harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisini araştıran çalışmalar ise sınırlıdır. Arısoy vd. (2010), Türkiye’de 1960-2005 dönemi kapsamında sosyal harcamalar ile ekonomik büyüme arasında bir ilişkinin olup olmadığını zaman serisi teknikleriyle incelemişlerdir. Uzun dönemde eşbütünleşme ilişkisinin geçerliliğini tespit eden yazarlar, sosyal harcamaların hem toplamı hem de alt bileşenlerinin ekonomik büyümeyi pozitif etkilediğini tespit etmişlerdir. Ayrıca, Granger nedensellik bulgularına göre sosyal harcamalar ile ekonomik büyümede çift yönlü bir nedensellik gözlemlenirken; alt bileşenler bazında ise sağlık, eğitim ve sosyal koruma harcamalarından ekonomik büyümeye tek yönlü nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Türkiye’de 1960-2012 dönemi kapsamında sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki etkisini zaman serisi teknikleriyle analiz eden Ünlükaplan, Arısoy ve Canıkalp (2018), sosyal harcamaların hem toplamı hem de alt bileşenlerinin pozitif etkisini raporlamışlardır. Öztürk (2020), 1980-2016 dönemini baz alarak Türkiye’de sosyal harcamanın bileşenleri ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi nedensellik yöntemleriyle incelemiştir. Buna göre, toplam sosyal harcamalar ile ekonomik büyüme arasında nedensellik ilişkisi olmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, diğer sosyal politika alanları hariç sosyal harcamaların diğer alt bileşenlerinden ekonomik büyümeye doğru tek yönlü nedensellik ilişkisinin varlığı ortaya koyulmuştur. Polat (2020), sosyal harcamalar ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi 1980-2016 dönemi yıllık verilerini kullanarak araştırmıştır. Engle-Granger eşbütünleşme ve Granger nedensellik yöntemlerinin kullanıldığı araştırmada, ele alanın ilişki açısından uzun dönemli bir ilişkinin olmadığı öne sürülmektedir. Bununla birlikte, sosyal harcamalardan ekonomik büyümeye doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi belirlenmiştir. Türkiye’de sosyal harcamalar ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi 1988-2018 dönemi kapsamında ARDL yöntemiyle inceleyen Ayas ve Ayas (2021), uzun dönemde sosyal harcamaların ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkilediğini raporlamaktadırlar. Mevcut çalışmalardan farklı olarak Başoğlu (2021), Türkiye’nin düzey 1 bölgelerine yönelik olarak sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki etkisini 2004-2018 yılları kapsamında Havuzlanmış Ortalama Grup (PMG-ARDL) tahmincisi ile incelemiştir. Çalışmada elde edilen bulguları genel olarak sosyal harcamaların, alt bileşenlerde ise eğitim ve sağlık harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin pozitif, buna karşı ise sosyal koruma harcamalarının negatif etkilediğini ortaya koymaktadır. Son olarak Türkiye’de sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki etkisini Fourier ADL yöntemiyle analiz eden Öksüz ve Aydın (2023) ile Eser ve Genç (2023), söz konusu ilişkinin pozitif olduğunu ortaya koymuşlardır.

Tablo 3: Ampirik Literatür Özeti

Yazar(lar)	Örneklem	Yöntem	Sonuç
Arjona vd. (2002)	21 OECD Ülkesi (1970-1998)	GMM	-
Arısoy vd. (2010)	Türkiye (1960-2005)	Zaman Serisi Teknikleri	+
Alam vd. (2010)	Asya Ülkeleri (1970-2005)	Panel Veri	+
Im vd. (2011)	Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkeler (1990-2017)	Panel Veri	Gelişmekte Olan (+) Gelişmiş (-)

Alper ve Demiral (2016)	18 OECD Ülkesi (2002-2013)	Panel Veri	+
Connolly ve Li (2016)	34 OECD Ülkesi (1995-2011)	GMM	-
Ihugba ve Njoku (2017)	Nijerya (1961-2013)	Granger Nedensellik	SH $\rightarrow$ EB
Kolçak ve Kalabak (2017)	29 OECD Ülkesi (1998-2012)	Panel Veri	-
Ünlükaplan vd. (2018)	Türkiye (1960-2012)	Zaman Serisi Teknikleri	+
Aydın (2019)	G7 (1980-2018)	Panel Veri	+
Ersin ve Baş (2019)	Güney Avrupa Ülkeleri (1980-2016)	Panel Nedensellik	SH $\rightarrow$ EB
Çetin (2020)	27 Gelişmekte Olan Ülke (2008-2017)	GMM	+
Polat (2020)	Türkiye (1980-2016)	Granger Nedensellik	SH $\rightarrow$ EB
Öztürk (2020)	Türkiye (1980-2016)	Granger Nedensellik Toda-Yamamoto Nedensellik	SH $\rightarrow$ EB
Ayas ve Ayas (2021)	Türkiye (1998-2018)	ARDL	+
Başoğlu (2021)	Türkiye (2004-2018)	PMG-ARDL	+
Ahuja ve Pandit (2022)	48 Gelişmekte Olan Ülke (1990-2013)	3SLS	+
Öksüz ve Aydın (2023)	Türkiye (1983-2021)	Fourier ADL	+
Eser ve Genç (2023)	Türkiye (1980-2019)	Fourier ADL	+
Ullah vd. (2024)	24 Gelişmekte Olan Ülke (1990-2017)	Panel Veri	-
Cooray ve Nam (2025)	132 Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülke (2008-2019)	Panel Veri	+
Sağdıç ve Yıldız (2025)	36 OECD Ülkesi 2001-2021	Panel Veri	-

Not: SH: Sosyal Harcamalar; EB: Ekonomik Büyüme.

İlgili literatür çalışmaları Tablo 3’de özetlenmiştir. Çalışmalar ele alınan ülke veya ülke grubuna, kapsanan döneme ve kullanılan yöntemle göre farklılaşsa da genel izlenim sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin pozitif olduğu yönündedir. Bununla birlikte bazı araştırmalar (Arjona vd. 2002; Connolly ve Li 2016; Kolçak ve Kalabak, 2017; Ullah vd. 2024; Sağdıç ve Yıldız, 2025) sosyal harcamaların ekonomik büyümeyi negatif yönde etkilediğini öne sürmektedirler. Böylesi negatif etki raporlayan çalışmaların ortak paydası tercih edilen yöntemle ilgilidir. Zira bu çalışmalarda panel veri yöntemlerinin kullanılmasından kaynaklı olarak örneklem dahilinde olan ülkelerin heterojen yapısı veya ülke spesifik koşullar ihmal edilmiş olabilir. Diğer yandan panel veri çalışmalarında çoğunlukla yapısal kırılmaların ihmal edilmesi de sosyal harcamaların böylesi etkisine ilişkin önemli bir etkidir. Türkiye özelinde yürütülen çalışmalarda ise sosyal harcamalar ve ekonomik büyümeyi ilişkisi açısından bir uzlaşma söz konusudur. Buna göre, kamu tarafından yapılan sosyal harcamalar ekonomik büyümeyi teşvik etmektedir. Dolayısıyla, Türkiye için yürütülen çalışmalarda kullanılan yöntem ve tahmin edilen model fark etmeksizin sosyal harcamaların pozitif etkisi teyit edilmektedir. Bununla birlikte, sosyal harcamaların etki büyüklüğü çalışmaların ele aldığı dönem, tercih edilen ekonometrik metodoloji ve ekonomik büyümenin belirleyicilerini dikkate alma açısından farklılaşabilmektedir.

4. Model ve Metodoloji

Bu çalışmada Türkiye için 1980-2024 dönemi yıllık verileri kullanılarak sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki etkisi Fourier temelli zaman serisi teknikleriyle analiz edilmektedir. Bu kapsamda analizde kullanılacak değişkenlere dair açıklayıcı bilgiler Tablo 4’de sunulmaktayken tahmin edilecek ekonometrik model ise denklik (1)’de ifade edilmektedir.

Tablo 4: Değişkenlerin Tanımlanması

Değişkenler	Kısaltma	Birim	Kaynak
Ekonomik Büyüme	GDP	2015 Sabit Fiyatlar (\$) Kişi Başına Düşen	WDI
Sosyal Harcamalar ²	SS	%GSYİH	OECD
Gayrisafi Sabit Sermaye Oluşumu	GFCF	%GSYİH	WDI

$$\ln GDP_t = \beta_0 + \beta_1 \ln SS_t + \varepsilon_t \quad (1)$$

$$\ln GDP_t = \beta_0 + \beta_1 \ln SS_t + \beta_2 \ln GFCF_t + \varepsilon_t \quad (2)$$

Her iki denklikte de bağımlı değişken ekonomik büyümeyi temsilen kişi başına düşen gelirdir. Etkisi araştırılan β_1 katsayısı sosyal harcamaları temsil etmektedir. Denklik (2)’de yer alan β_2 katsayısı ise yatırımları temsilen gayrisafi sabit sermaye oluşumudur. Böylelikle sosyal harcamaların etkisi ekonomik büyümenin önemli bir belirleyicisi olan yatırımların etkisi altında ayrıca sınanarak güçlendirilmiş sonuçlar elde edilmesi amaçlanmaktadır. Önsel olarak sosyal harcamaların ve yatırımların ekonomik büyümeyi pozitif etkilemesi beklenmektedir. İlgili denkliklerde yer alan β_0 ve ε_t notasyonları ise sırasıyla sabit ve hata terimini ifade etmektedir. “ln” ifadesi tüm değişkenlere logaritmik dönüşüm uygulandığını ima etmektedir.

İktisadi ilişkilerde yapısal değişimlerin göz ardı edilmesinin yanı sıra sonuçlara neden olabileceği fikri temelinde bu çalışmada Fourier temelli ekonometrik metodoloji takip edilmektedir. Buna göre, öncelikle serilerin durağanlık özellikleri ardından buna uygun yöntemle eşbütünleşme ilişkisinin geçerli olup olmadığı incelenmektedir. Buradan hareketle, eğer eşbütünleşme ilişkisi geçerliyse uzun dönem katsayılar hesaplanarak analiz süreci sonlandırılacaktır.

Ampirik analiz sürecinin ilk adımında çalışmada ele alınan değişkenlerin durağanlık özellikleri yumuşak yapısal kırılmaları dikkate alan Becker, Enders ve Lee (2006) Fourier KPSS testi yardımıyla incelenmektedir. Becker vd. (2006), Fourier terimlerini kullanarak geleneksel Kwiatkowski, Phillips, Schmidt ve Shin (1992) KPSS durağanlık testini genişletmişlerdir. Fourier KPSS yönteminde yapısal kırılmaların şekli/sayısı hakkında önsel bilgi gerekmemekte ve yumuşak yapısal kırılmalar modellenebilmektedir. Özellikle zaman serilerinin belirli bir dönem maruz kaldığı birtakım şokların (siyasi dalgalanma, ekonomik-finansal kriz gibi) dikkate alınmaması yanı sıra sonuçlara neden olacağı için bu yöntem tercih edilmektedir (Bozatlı, Serin ve Demir, 2024).

İkinci aşamada denklik (1-2)’de sunulan modeller kapsamında uzun dönemli bir ilişki olup olmadığı Tsong, Lee, Tsai ve Hu, (2016) tarafından literatüre kazandırılan Fourier-Shin yöntemiyle araştırılmaktadır. Geleneksel Shin (1994) eşbütünleşme metodolojisini Fourier terimleriyle genişleten Tsong vd. (2016), yumuşak yapısal kırılmaları dikkate alan bir eşbütünleşme testi önermektedirler. Bu yöntemde eşbütünleşme olduğunu ima eden temel hipotez eşbütünleşme olmadığını ifade eden alternatif hipoteze karşı sınanmaktadır. Fourier terimlerinin anlamlılığını F-testi yardımıyla inceleyen Tsong vd. (2016), onların anlamlı olması halinde Fourier-Shin eşbütünleşme sonuçlarına güvenilebileceğini aksi halde geleneksel Shin (1994) eşbütünleşme testinin kullanılmasının altını çizmektedirler.

Son aşamada eğer eşbütünleşme ilişkisinin geçerli olduğunu ima eden temel hipotez reddedilemezse uzun dönem tahminler Tsong vd. (2016) tarafından önerildiği üzere dinamik en küçük kareler (DOLS, Stock ve Watson, 1993) yöntemi ile hesaplanmaktadır.

5. Ampirik Sonuçlar

Ampirik analiz sürecinin ilk adımında analize konu olan serilerin durağanlık özellikleri Fourier KPSS

² OECD veri tabanından temin edilen sosyal harcamalar serisinin 2022-2024 dönemi verileri çoğu ülkede olduğu gibi Türkiye için de tahminidir.

(Becker vd. 2006) ve Kwiatkowski vd. (1992) KPSS durağanlık testleriyle araştırılarak sonuçları Tablo 5’de raporlanmıştır.

Tablo 5: Durağanlık Sınama Sonuçları

Değişkenler	Fourier KPSS					KPSS			
	I(0)	K.D (%5)	I(1)	K.D (%5)	F-test	I(0)	K.D (%5)	I(1)	K.D (%5)
LNGDP	1.579 (1)*	0.172	0.073 (5)	0.462	14.861 ^a	-	-	-	-
LNSS	1.428 (1)*	0.172	0.033 (1)	0.172	3.738	0.765*	0.463	0.242	0.463
LNGFCF	1.022 (1)*	0.172	0.105 (5)	0.462	1.889	0.685*	0.463	0.062	0.463

Not: *, temel hipotezin %5 anlamlılık düzeyinde reddedildiğini ima etmektedir. Parantez içindeki değerler optimal frekans sayılarını göstermektedir. ^a ifadesi Fourier terimlerinin %1 önem düzeyinde anlamlı olduğuna işaret etmektedir. Temel hipotez serininin durağan olduğu şeklindedir.

Tablo 5’de yer alan Fourier KPSS yöntemiyle yapılan durağanlık sınama bulgularına göre, tüm serilerin düzey değerleri için temel hipotezin reddedildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, serilerin birinci farklarına Fourier KPSS testi uygulandığında temel hipotezin reddedilemediği tespit edilmiştir. Buna göre seriler birinci farklarında durağanlık özellikleri sergilemektedirler. Ancak ekonomik büyüme için F-testi sonuçları Fourier terimlerinin anlamlılığını teyit ederken benzer bir sonuç sosyal harcamalar ve gayrisafi sabit sermaye oluşumu serileri için geçerli değildir. Buna göre, Becker vd. (2006) tarafından önerildiği gibi sosyal harcamalar ve gayrisafi sabit sermaye oluşumu serileri için geleneksel KPSS (Kwiatkowski vd. 1992) prosedürü yürütülmüştür. Geleneksel KPSS test bulguları ise sosyal harcamalar ve gayrisafi sabit sermaye oluşumu serilerinin birinci farkta durağan olduğuna işaret etmektedir. Bu kapsamda tüm seriler I (1) özelliklerini paylaştıkları için Fourier-Shin eşbütünleşme yöntemi (Tsong vd. (2016) ile uzun dönemde birlikte hareket edip etmedikleri araştırılarak bulguları Tablo 6’te raporlanmıştır.

Tablo 6: Fourier-Shin Eşbütünleşme Test Sonuçları

Model	Fourier-Shin Test İstatistiği	k	%5 Kritik Değer	F-istatistiği
LNGDP=f(LNSS)	0.102*	1	0.124	10.704 ^a
LNGDP =f(LNSS, LNGFCF)	0.089*	1	0.092	13.478 ^a

Not: * Temel hipotezin %5 anlamlılık düzeyinde reddedilemediğini göstermektedir. İlgili testin temel hipotezi eşbütünleşme ilişkisinin olduğunu ima etmektedir. ^a ifadesi Fourier terimlerinin %1 önem düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. F-testine ilişkin %1, %5 ve %10 önem düzeyindeki kritik değerler sırasıyla 5.774, 4.066 ve 3.352’dir. k ifadesi frekans sayısını temsil etmektedir.

Tablo 6’de yer alan Fourier-Shin eşbütünleşme test bulguları, her iki model için de eşbütünleşme ilişkisinin geçerli olduğuna işaret etmektedir. Zira her iki model için de Fourier-Shin test istatistiği %5 önem düzeyindeki kritik değerden küçük olduğu için eşbütünleşme ilişkisinin geçerli olduğunu ima eden temel hipotez reddedilememektedir. Ayrıca, hesaplanan F-istatistiği Tsong vd. (2016) tarafından sunulan kritik değerlerden büyük olduğu için Fourier terimlerinin anlamlı olduğu belirlenmiştir. Buna göre, Fourier-Shin eşbütünleşme testi bulgularının kullanılmasında ve uzun dönem katsayıların hesaplanmasında herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bu kapsamda, Fourier terimleriyle genişletilmiş DOLS tahmin sonuçları Tablo 7’de sunulmaktadır.

Tablo 7: Fourier-DOLS Uzun Dönem Tahmin Sonuçları

Değişkenler	Katsayı	t-istatistik	P-olasılık
LNSS	0.726	10.925	0.000*
COS	0.268	7.600	0.000*
SIN	0.149	2.615	0.013**

Not: * ve ** ifadeleri sırasıyla %1 ve %5 önem düzeyinde istatistiksel anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 7’de yer alan uzun dönem tahmin sonuçlarına göre, şu çıkarımlarda bulunmak mümkündür: (I) Sosyal harcamalar ekonomik büyüme üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahiptir. Buna göre, sosyal harcamalar uzun dönemde iktisadi refahtaki artışın önemli bir belirleyicisidir.

Ekonomik etki olarak ele alındığında ise sosyal harcamalardaki %1’lik artış ekonomik büyümeyi %0.72 arttırmaktadır. (II) Ele alınan model kapsamında deterministik terimler (SIN ve COS) istatistiksel olarak anlamlı olup sosyal harcamalar ve ekonomik büyüme ilişkisinde yapısal değişimlerin dikkate alınmasının önemini ima etmektedir. (III) Sosyal harcamaların ekonomik büyümeyi teşvik edici etkisi Türkiye üzerine yürütülen önceki ampirik çalışmalarla (Arısoy vd., 2010; Ünlükaplan vd. 2018; Ayas ve Ayas, 2021; Başoğlu, 2021; Öksüz ve Aydın, 2023; Eser ve Genç, 2023) uyumluluk göstermektedir. (IV) Özetle bu çalışmanın bulguları, gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye’de uzun dönemde kapsayıcı ve istikrarlı bir ekonomik büyüme için kamu tarafından yapılan sosyal harcamaların önemini vurgulamaktadır. Elde edilen bu sonuçları sağlamlık kontrollerine tabi tutmak için denklik (2)’de gösterildiği gibi ekonometrik modele ekonomik büyümenin önemli belirleyicilerinden olan gayrisafi sabit sermaye oluşumu eklenerek sosyal harcamaların etkisi ayrıca sınanmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 8’de sunulmaktadır.

Tablo 8: Sağlamlık Kontrolü Tahmin Sonuçları

Değişkenler	Katsayı	t-istatistik	P-olasılık
LNSS	0.552	4.800	0.000*
LNGFCF	0.386	2.010	0.052***
COS	0.236	5.972	0.000*
SIN	0.081	1.062	0.013

Not: * ve *** ifadeleri sırasıyla %1 ve %10 önem düzeyinde istatistiksel anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 8’de yer alan sonuçlara göre, sosyal harcamalar ve gayrisafi sabit sermaye oluşumu ekonomik büyümeyi pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilemektedir. Buna göre, elde edilen ana sonuçlar değişmemekle birlikte sosyal harcamaların katsayı büyüklüğü nispeten düşmüştür. Bununla birlikte sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki etkisi hala önemli düzeydedir. Sosyal harcamalardaki %1’lik artış ekonomik büyümeyi %0.552 arttırmaktadır. Böylelikle hem sosyal harcamaların izole edilmiş etkisini hem de sabit sermaye oluşumu altındaki etkisi ortaya koyulmuştur. Tablo 7’de sunulan iki değişkenli model sonuçlarında %0.73’lük bir katsayı güçlü gözükse de sosyal harcamaların yapısı (eğitim, sağlık ve sosyal koruma) dikkate alındığında bunun ekonomik büyüme üzerinde etkisi içsel büyüme teorilerine göre makul gözükmemektedir. Zira toplam bütçe içerisinde en büyük tahsis ilgili harcama kalemlerine giderek uzun dönemde beşeri sermaye kalitesine ve buna bağlı olarak ekonomik büyümeye etki etmektedir. Bununla birlikte önceki literatürün kullandığı metodolojik yapı ve örneklem sosyal harcamaların etkisini daha küçük göstermiş olabilir. Özellikle önceki literatürde sosyal harcamaların ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin daha düşük etki düzeyine işaret etmesi gözlemlense de söz konusu ilişkiyi sınarken yapısal kırılmaların göz ardı edilmesi katsayı işareti ve büyüklüğü üzerinde önemli bir etkidir. Bu çalışmada Fourier temelli yöntemlere dayanarak yapısal kırılmaların etkisi dikkate alındığı için bu katsayı üzerinde etki eden bir faktördür. Zira yapısal kırılmalar (Fourier terimleri) olmadan yaptığımız tahminlerde sosyal harcamaların esneklik katsayısı %0.46 çıkmaktadır.³ Bununla birlikte, Öksüz ve Aydın (2023) ve Eser ve Genç (2023) Fourier temelli yöntemlere dayansalar da uzun dönem tahminleri için Fourier temelli FMOLS yöntemini kullanmışlardır. Bu çalışmada Fourier temelli DOLS yöntemi kullanıldığı için ilgili yöntemin dinamik doğası da katsayı büyüklüğü ve işareti üzerinde bir diğer etkidir. Yöntemsel farklılıklar dışında önceki literatürde örneklem dönemlerinin farklı olması ve Türkiye üzerine yapılan güncel çalışmaların pandemi sonrası dönem olan 2022-2024 yıllarını kapsamına dahil olmaması bu çalışmanın sonuçlarının farklılaşmasına yol açmış olabilir. Son olarak ihmal edilmiş değişken yanlılığı hususunu dikkate aldığımızda Tablo 8’de görüleceği üzere sosyal harcamaların pozitif ve anlamlı etkisi onaylanmakla birlikte etki katsayısı nispeten düşmüştür. Böylesi bir sonuç kamu harcamalarının spesifik formu olan sosyal harcamaların ekonomik büyümenin önemli bir belirleyicisi olduğunu ima etmektedir.

6. Sonuç ve Politika Önerileri

Bu çalışmada Türkiye için 1980-2024⁴ dönemi yıllık verileri kullanılarak sosyal harcamaların ekonomik

³ Talep edilmesi halinde sorumlu yazar tarafından paylaşılabilir.

⁴ OECD veri tabanından temin edilen sosyal harcamalar serisinin 2022-2024 dönemi verileri çoğu ülkede olduğu gibi Türkiye için de tahminidir. OECD’nin yayımladığı bu resmi projeksiyonlar literatürle ve uluslararası

büyüme üzerindeki etkisi Fourier temelli zaman serisi teknikleriyle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, yapısal kırılmalar altında eşbütütünleşme ilişkisi geçerli olup sosyal harcamalar ekonomik büyümeyi pozitif etkilemektedir. Türkiye için yapılan analizde sosyal harcamalar ile ekonomik büyüme arasında pozitif bir ilişki tespit edilmesi, sosyal harcamaların yalnızca yeniden dağıtım fonksiyonunu icra etmediği aynı zamanda ekonomik büyümeyi destekleyici bir politika aracı olarak da değerlendirilebileceğini göstermektedir. Bu çerçevede politika yapıcıların sosyal harcamaları uzun vadeli ekonomik büyüme ve kalkınma stratejisinin tamamlayıcı bir unsuru olarak ele almaları önem taşımaktadır. Özellikle sosyal harcamaların beşeri sermaye kanalıyla ekonomik büyümeye etki ettiği göz önüne alındığında eğitimde fırsat eşitliğinin ve sağlık harcamalarının verimliliğinin sağlanması uzun vadeli kalkınma potansiyeline pozitif katkı sağlayacaktır. Aynı şekilde sosyal koruma programlarının tasarımındaki eksiklikleri gidermek ve işgücü piyasasına katılımı artıran aktif politikalara yönelmek de bu etkiyi destekleyecektir.

Harcamaların pozitif etkisini maksimize etmek için kaynakların doğru kesimlere ulaşması kritiktir. Dijital altyapı kullanarak sosyal harcamalara aktarılabilecek kaynakların en çok ihtiyaç duyan kişilere ulaştırılması ve bunun denetimi sağlanmalıdır. Kaynakların etkin ve verimli kullanımının yanında sosyal harcamaların büyümeyi teşvik ederek milli gelir pastasını büyütmesi, bu harcamaların sürdürülebilir bir mali yapıyla desteklenmesini zorunlu kılmaktadır. Borçla finanse edilen harcamaların makroekonomik risk yaratmaması için, harcamaların öz kaynaklarla (vergi reformları, kayıt dışılığın azaltılması vb. yapısal önlemler) veya düşük maliyetli uzun vadeli kalkınma kredileriyle desteklenmesi önemlidir. Bu çerçevede, sosyal harcamaların finansmanı ve mali sürdürülebilirlik üzerine IMF ve OECD gibi uluslararası kuruluşlar tarafından yürütülen çalışmaların politika tasarımı sürecinde dikkate alınması önem taşımaktadır.

Türkiye'nin sosyal harcaması oranının, OECD ortalamasının ve öncü refah devletlerinin gerisinde kalması, gelecekteki politika tasarımı için kritik bir eşiğe işaret etmektedir. Bu farkın kapatılması adına, sosyal koruma sisteminin sadece yoksullukla mücadele odaklı değil, kapsayıcı bir sosyal risk yönetimi modeline dönüştürülmesi elzemdir. Özellikle yaşanan nüfus projeksiyonları dahilinde, bakım hizmetlerinin kamusallaştırılması ve kayıt dışı istihdamın minimize edilerek sosyal güvenlik tabanının genişletilmesi, Türkiye'nin sosyal harcaması kapasitesini OECD standartlarına yaklaştıracak temel kaldıraçlar olarak değerlendirilmelidir. Bu doğrultuda yapılacak bir reform süreci, mali disiplinden ödün vermeden, harcamaların kompozisyonunu pasif transferlerden aktif ve önleyici hizmetlere kaydırmayı hedeflemelidir. Bu bağlamda, Türkiye'nin sosyal koruma sisteminin T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023) tarafından hazırlanan On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) hedefleriyle uyumlu olarak, pasif yardımlardan aktif hizmetlere geçiş yapması bu reform sürecinin kritik bir ayağını oluşturmaktadır. Bu kapsamda, sosyal yardımlar ile İŞKUR (2024) 2024-2028 Stratejik Planı kapsamında ele alınan mesleki eğitim programları arasında işlevsel bir bağ kurulmalı; bireylerin pasif alıcı konumundan üretken işgücü konumuna geçişi teşvik edilerek yoksulluk sorunu önlenmelidir. Türkiye'nin mevcut sosyal güvenlik reformu tartışmaları içerisinde yer alan bakım sigortasının hayata geçirilmesi hem demografik yaşlanma sürecine hazırlık hem de kadın istihdamını engelleyen bakım yükünün kamusal hizmetlerle hafifletilmesi açısından stratejik bir öneme sahiptir. Ayrıca, sosyal harcamaların mali sürdürülebilirliğini sağlamak adına tamamlayıcı emeklilik sistemi gibi modellerle kamu üzerindeki aktüeryal yük hafifletilmeli ve kayıt dışı istihdamla etkin mücadele edilerek prim tabanı genişletilmelidir. Sosyal harcamaların beşeri sermaye kanalıyla ekonomik büyümeyi tetikleme potansiyeli, harcamaların sadece miktar olarak artırılmasıyla değil; bu tür yapısal reformlarla kompozisyonun "aktif ve önleyici hizmetlere" doğru dönüştürülmesiyle maksimize edilebilecektir.

Kaynakça

Adema, W., & Fron, P. (2019). The OECD SOCX Manual–2019 Edition. A Guide to the OECD Social Expenditure Database. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development. <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/social->

raporlama standartlarıyla tam uyumludur. Bununla birlikte bu durumun sonuca etki edip etmediği hususu dikkate alınmıştır. Bu kapsamda ilgili tahmini dönem dışlanarak 1980-2021 yıllarını kapsayarak yürütülen analizlerde ana sonuçlar değişmemektedir. Çalışmada raporlanmayan bahsi geçen analiz sonuçları talep edilmesi halinde sorumlu yazar tarafından paylaşılabılır.

[spending/socx_manuel_2019.pdf](#) Erişim tarihi: 15.12.2025.

- Adema, W., & Ladaique, M. (2009). How Expensive Is The Welfare State?: Gross and Net Indicators in the OECD Social Expenditure Database (SOCX). <https://cdi.mecon.gob.ar/bases/doc/oecd/sem/92.pdf> Erişim tarihi: 15.12.2025.
- Ahuja, D., & Pandit, D. (2022). Social Spending As A Development Tool: Evidence From Developing Countries. *European Journal of Government and Economics (EJGE)*, 11(1), 73-96. <https://doi.org/10.17979/ejge.2022.11.1.7385>
- Alam, S., Sultana, A., & Butt, M. S. (2010). Does Social Expenditures Promote Economic Growth? A Multivariate Panel Cointegration Analysis For Asian Countries. *European Journal of Social Sciences*, 14(1), 44-54.
- Alper, F. O., & Demiral, M. (2016). Public Social Expenditures and Economic Growth: Evidence From Selected OECD Countries. *Research in World Economy*, 7(2), 44-51. <https://doi.org/10.5430/rwe.v7n2p44>
- Arisoy, İ., Ünlükaplan, İ., & Ergen, Z. (2010). Sosyal Harcamalar ve İktisadi Büyüme İlişkisi: Türkiye Ekonomisinde 1960–2005 Dönemine Yönelik Bir Dinamik Analiz. *Maliye Dergisi*, 158(1), 398-421.
- Arjona, R., Ladaique, M., & Pearson, M. (2002). Social Protection and Growth. *OECD Economic Studies*, No. 35, 2002/2. https://doi.org/10.1787/eco_studies-v2002-2-en
- Ayas, S., & Ayas, I. (2021). Türkiye’de Sosyal Harcamalar ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: ARDL Sınır Testi Yaklaşımı. *Ekonomi Maliye İşletme Dergisi*, 4(2), 134-144. <https://doi.org/10.46737/emid.1035325>
- Aydın, F. F. (2019). G7 Ülkelerinde Sosyal Harcamaların Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (EK SAYI (2019)), 91-108.
- Başoğlu, A. (2021). Sosyal Harcamaların Ekonomik Büyüme Üzerine Etkileri: Türkiye Düzey 1 Bölgeleri İçin Panel Veri Analizi. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 7(1), 21-35. <https://doi.org/10.20979/ueyd.814222>
- Becker, R., Enders, W., & Lee, J. (2006). A Stationarity Test in the Presence of an Unknown Number of Smooth Breaks. *Journal of Time Series Analysis*, 27(3), 381–409. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9892.2006.00478.x>
- Bozatlı, O., Serin, S. C., & Demir, M. (2024). The Causal Relationship Between Public Debt and Economic Growth in G7 Countries: New Evidence From Time and Frequency Domain Approaches. *Economic Change and Restructuring*, 57(3), 136. <https://doi.org/10.1007/s10644-024-09716-8>
- Connolly, M., & Li, C. (2016). Government Spending and Economic Growth in the OECD Countries. *Journal of Economic Policy Reform*, 19(4), 386-395. <https://doi.org/10.1080/17487870.2016.1213168>
- Cooray, A., & Nam, Y. S. (2025). Public social Spending, Government Effectiveness, and Economic Growth: An Empirical Investigation. *Applied Economics*, 57(1), 52-66. <https://doi.org/10.1080/00036846.2024.2302933>
- Çetin, İ. (2020). Gelişmekte Olan Ülkelerde Sosyal Harcamaların Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 351-364. <https://doi.org/10.11616/basbed.vi.659891>
- Ersin, İ., & Baş, H. (2019). Güney Avrupa Refah Ülkelerinde Sosyal Harcamalar Ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 9(1), 193-213. <https://doi.org/10.32331/sgd.582752>
- Eser, B., & Genç, M. C. (2023). Türkiye’de Sosyal Harcamaların Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Fourier ADL Eşbütünleşme Analizi. *Uluslararası Ekonomi İşletme ve Politika*

- Dergisi*, 7(2), 226-241. <https://doi.org/10.29216/ueip.1322870>
- Furceri, D., & Zdzienicka, A. (2012). The Effects of Social Spending on Economic Activity: Empirical Evidence From a Panel of OECD Countries. *Fiscal Studies*, 33(1), 129-152. <https://doi.org/10.1111/j.1475-5890.2012.00155.x>
- Heitzig, C. (2015). U.S. State Social Spending and Economic Growth. Honors Theses, 1963-2015. 63. https://digitalcommons.csbsju.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1062&context=honors_theses Erişim tarihi: 14.12.2025.
- Herman, B. (2024). *IMF Has a New Policy on Social Spending: How Should the Fund Implement It?* Social Protection Floors Coalition. <https://www.socialprotectionfloorscoalition.org/wp-content/uploads/2024/01/2024-IMF-guidance-on-social-spending-policy-Barry-Herman.pdf> Erişim tarihi: 14.12.2025.
- Ihugba O.A. & Njoku A.C. (2017). Social and Community Services Government Expenditure and Nigeria's Economic Growth. In: Tsounis N., Vlachvei A. (eds) *Advances in Applied Economic Research. Springer Proceedings in Business and Economics*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-48454-9_5.
- Im, T., Cho, W., & Porumbescu, G. (2011). An Empirical Analysis of the Relation Between Social Spending and Economic Growth in Developing Countries and OECD Members. *Asia Pacific Journal of Public Administration*, 33(1), 37-55. <https://doi.org/10.1080/23276665.2011.10779377>
- IMF (2019). A Strategy For IMF Engagement on Social Spending. *IMF Policy Paper*. <https://www.imf.org/-/media/files/publications/pp/2019/ppea2019016.pdf> Erişim tarihi: 14.12.2025.
- IMF (2024). Operational Guidance Note For IMF Engagement on Social Spending Issues. [Operational Guidance Note for IMF Engagement on Social Spending Issues; IMF Policy Paper; April 30, 2024](https://www.imf.org/en/Topics/Operational-Guidance-Note-for-IMF-Engagement-on-Social-Spending-Issues) Erişim tarihi: 14.12.2025.
- İŞKUR (2024). *2024-2028 Stratejik Planı*. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara. <https://www.iskur.gov.tr/medya/5emngr1s/2024-2028-stratejik-planı.pdf> Erişim tarihi: 09.02.2026
- Kaymaz, V. (2018). OECD Ülkelerinde Sosyal Harcamaların Belirleyicileri. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 4(2), 118-130. <https://doi.org/10.30855/gjeb.2018.4.2.005>
- Kolçak, M., & Kalabak, A. Y. (2017). Kısa Dönemde Sosyal Harcamalar İle Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki, 29/28 OECD Ülkesi İçin Panel Veri Analizi (1998-2012). *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 1-19.
- Kwiatkowski, D., Phillips, P. C. B., Schmidt, P., & Shin, Y. (1992). Testing the Null Hypothesis of Stationarity Against the Alternative of A Unit Root: How Sure Are We That Economic Time Series Have A Unit Root? *Journal of Econometrics*, 54(1), 159-178. [https://doi.org/10.1016/0304-4076\(92\)90104-Y](https://doi.org/10.1016/0304-4076(92)90104-Y)
- Michel, S. (2018). Social Spending as a Driver of Economic Growth: Has the Theoretical Consensus of the 1980s Led to Successful Economic Policies?. In Baslé M. & M. Poettinger (eds.), *Macroeconomic Theory and the Eurozone Crisis* (pp. 123-140). Routledge. London & New York. <https://hal.umontpellier.fr/hal-01944296v1/document> Erişim tarihi: 13.12.2025.
- OECD (2025a). Social Expenditure Database (SOCX). <https://www.oecd.org/en/data/datasets/social-expenditure-database-socx.html> Erişim tarihi: 14.12.2025.
- OECD (2025b). Social Spending. <https://www.oecd.org/en/topics/social-spending.html> Erişim tarihi: 14.12.2025.
- OECD (2025c). *OECD Economic Surveys: Türkiye 2025*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/d01c660f-en>

- Öksüz, M., & Aydın, M. (2023). Türkiye’de Sosyal Harcamaların Makroekonomik Etkileri: 1990 Sonrası Kriz Dönemleri Özelinde Bir Analiz. *International Journal of Social Inquiry*, 16(1), 275-296. <https://doi.org/10.37093/ijisi.1187005>
- Öztürk, M. (2020). Sosyal Harcama Türleri ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 10(1), 107-124. <https://doi.org/10.32331/sgd.753037>
- Polat, E. (2020). Sosyal Harcamalar Ekonomik Büyüme Etkiliyor Mu? Türkiye Örneği. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(1), 268-281. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.20.02.1273>
- Sağdıç, E. N. & Yıldız, F. (2025). Kamu ve Özel Kesim Sosyal Harcamaları ile Ekonomik Büyüme İlişkisi: Seçilmiş OECD Ülkeleri Analizi. In: Gözen, S. & Sağdıç, E. N. (eds.), *Günümüz Dünyasında Mali Gelişmeler: Teori ve Uygulama*. Özgür Yayınları. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub963.c3972>
- Shin, Y. (1994). A Residual-Based Test of The Null of Cointegration Against the Alternative of No Cointegration. *Econometric Theory*, 10(1), 91-115. <https://doi.org/10.1017/S0266466600008240>
- Stock, J. H., & Watson, M. W. (1993). A Simple Estimator of Cointegrating Vectors In Higher Order Integrated Systems. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, 783-820. <https://doi.org/10.2307/2951763>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). On ikinci kalkınma planı (2024-2028). https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf Erişim tarihi: 09.02.2026
- Tsong, C. C., Lee, C. F., Tsai, L. J., & Hu, T. C. (2016). The Fourier Approximation and Testing For The Null of Cointegration. *Empirical Economics*, 51(3), 1085-1113. <https://doi.org/10.1007/s00181-015-1028-6>
- Ullah, O., Rahman, Z. U., Guo, A., & Zeb, A. (2024). Disaggregated Public Spending, Income Inequality and Its Effect on Economic Growth: Empirical Evidence From Developing Countries. *Journal of the Knowledge Economy*, 15(4), 20823-20850. <https://doi.org/10.1007/s13132-024-01991-0>
- Ünlükaplan, İ., Arısoy, İ., & Canıkalp, E. (2018). Yönetişim Kalitesi ve İktisadi Büyüme: Türkiye Ekonomisi İçin Bir Ampirik Analiz. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 487-508. <https://doi.org/10.18092/ulikidince.441213>

Research Article**Türkiye’de Kamu Sosyal Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Fourier Temelli Ekonometrik Yaklaşımdan Kanıtlar***The Relationship Between Public Social Expenditures and Economic Growth in Türkiye: Evidence from a Fourier-Based Econometric Approach*

Murat ALBAYRAK Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi albayrakm@cu.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-2375-1117	Oğuzhan BOZATLI Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi obozatli@cu.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-5107-7225
---	--

Extended Summary

As social policies have become one of the fundamental functions of governments, discussions regarding the influence of social expenditure on economic activity have also gained importance. In this context, the neoliberal approach argues that social expenditure weakens economic growth performance. However, the supportive effects of social expenditure on economic activity are based on endogenous growth theories (Çetin, 2020, p. 354).

Neoclassical economic theory argues that government intervention in the economy, particularly through redistributive expenditures such as social protection programs, weakens incentives to work and save due to tax preferences that distort economic incentives. This, in turn, leads to the crowding out of private savings and investment, thereby suppressing national investment and, consequently economic growth. (Cooray and Nam, 2025, p. 54; Ahuja and Pandit, 2022, p. 77; Çetin, 2020, p. 352). Similarly, some increases in social expenditures can be linked to distortionary policy actions, such as early retirement incentives or disability benefits, and such policies can have negative effects on output in both the short and medium term by reducing labor force participation rates (Furceri and Zdzienicka, 2012, p. 130). When social welfare systems induce a substitution effect, the quantity of labor supplied in the economy decreases. This, in turn, leads to a decline in output levels, in some cases a decline in the level of capital investment, and consequently a decline in economic growth. Moreover, if social policies discourage individuals from saving privately, a decrease in the total capital available for reinvestment may occur unless public savings increase at a commensurate rate. Finally, taxes levied to finance social protection can negatively impact long-term economic growth by reducing the returns on innovation (Arjona, Ladaique, and Pearson, 2002, pp. 9-10).

Endogenous growth theories, on the other hand, suggest that higher public social expenditure can lead to higher economic growth. An increase in social expenditure directly raises aggregate demand by increasing public consumption. Particularly when a set of social policies targets low-income individuals and households with limited access to credit, an increase in social expenditures is likely to positively affect private consumption due to the high spending propensity of these groups. However, expenditure on education and health services positively affects human capital accumulation. This is because a healthy and educated worker is more productive and better able to embrace innovation. Social expenditure in the health sector can encourage physical investment by providing medical capital goods when private and public investments complement each other, and can also increase human capital. Similarly, nations with a high stock of human capital are expected to have a higher capacity for innovation and adoption of new technologies. From a political economy perspective, redistributive

expenditure policies can contribute to economic growth by promoting social peace and harmony, creating a more equitable income distribution, and fostering sociopolitical stability. For example, because of a stable environment, investment levels increase, policies supporting welfare programs minimize distributional conflicts, thereby creating a broad political consensus for the adoption of economic-growth-oriented policies (Cooray and Nam, 2025, p. 54; Ahuja and Pandit, 2022, p. 77; Furceri and Zdzienicka, 2012, p. 130).

Studies examining the relationship between social expenditure and economic growth vary depending on the sample, the period covered, and the method used; however, the general impression is that social expenditure have a positive effect on economic growth. However, some studies (Arjona et al. 2002; Connolly and Li 2016; Kolçak and Kalabak, 2017; Ullah et al. 2024; Sağdıç and Yıldız, 2025) suggest that social expenditure have a negative impact on economic growth. Studies conducted specifically in Türkiye indicate a consensus regarding the relationship between social expenditure and economic growth. According to this consensus, public social expenditure stimulates economic growth.

Over the observed period (1980–2024), both Türkiye and OECD countries exhibited a general upward trend in social expenditure, although the OECD average remained significantly higher than Türkiye's. Between 1980 and 2000, Türkiye began at a very low level, below the 5% band, and experienced a slow but steady increase until 2000. Since 2000, there has been a marked acceleration in Türkiye's share. The rapid increase in the share of social expenditures in GDP in Türkiye since the early 2000s is consistent with social security reforms, expansion of health expenditures, and greater inclusiveness. The rate, which peaked at 13.1% in 2020, declined sharply by 2022. This pattern can be explained by the economic effects of the pandemic, high inflation nominally boosting GDP figures, or increased resource allocation through fiscal stimulus measures during that period. The OECD average, meanwhile, was around 15% in 1980 but exceeded 23% in 2020. Similar to Türkiye, the OECD average experienced a significant decline after 2020 (attributable to the pandemic and the global crisis) but has been on a recovery trend since 2023. Although Türkiye's share in this area has increased approximately fivefold over 44 years, it nonetheless remains about half the OECD average for developed economies. Overall, this indicator shows that the gap between Türkiye and the OECD average has narrowed in relative terms over time. While the OECD average was approximately seven times higher than Türkiye's in 1980, this difference fell to less than twice by 2020. Regarding the allocation of GDP to social expenditure, OECD countries remained within a relatively narrow range, averaging between 15% and 23%, while Türkiye experienced a much wider range, increasing from 2% to 13%. In summary, Türkiye still falls significantly below the OECD average in social expenditure but shows a trend toward expanding its welfare-state capacity in the long term. The latest data available from 2024 show significant differences among OECD countries in the distribution of social expenditures, expressed as a percentage of GDP. Rates of around 30% in countries such as Austria, Finland, and France reflect the existence of comprehensive and institutionalized welfare state structures. The OECD average is around 20%, and many European countries are converging towards this value. In contrast, Türkiye, with a rate of approximately 10%, is significantly below the OECD average and ranks low among OECD countries. This situation shows that social expenditure in Türkiye is relatively limited in both scope and scale. While social protection systems in developed economies (e.g., France and Germany) represent approximately one-third of GDP, the corresponding ratio is only about one-tenth in Türkiye. The findings indicate that Türkiye ranks among OECD countries with low social expenditure.

In this context, demonstrating how the social expenditure policy pursued in Türkiye has affected long-term economic growth, using updated data and structural breaks, will provide important guidance. Accordingly, this study analyzes the impact of social expenditures on economic growth, using annual data for Türkiye (1980–2024) and employing Fourier-based time-series techniques. The social expenditure and economic growth series were obtained from the OECD and WDI databases, respectively. In the first step of the empirical analysis, the stationarity properties of the series were examined using the Fourier KPSS test (Becker et al., 2006) and the KPSS test of Kwiatkowski et al. (1992). The test results indicate that the series are stationary in their first differences. In this context, since both series share I(1) properties, the Fourier-Shin cointegration method (Tsong et al. 2016) was used to examine whether they move together in the long term. The Fourier-Shin cointegration test results indicate that cointegration exists. In this context, long-term coefficients were estimated using the DOLS

method expanded with Fourier terms. Regarding to the findings, social expenditure have a positive and statistically significant effect on economic growth. Accordingly, social expenditure is an important determinant of long-term economic welfare. Such a finding highlights the importance of public social expenditure for inclusive, stable, long-term economic growth in Türkiye, a developing country. Therefore, the positive link between social expenditures and economic growth indicates that social expenditures not only perform a redistributive function but also serve as a policy tool that supports economic growth. Considering that social expenditure affects economic growth through human capital, ensuring equal opportunities in education and the efficient use of health expenditures will contribute positively to long-term development potential. Similarly, addressing deficiencies in the design of social protection programs and shifting towards active policies that increase labor market participation will support this effect. It is important to consider the work of international organizations such as the IMF and OECD on financing social expenditure and fiscal sustainability during policy design.